Utbildningsutskottets betänkande

1980/81: 36

med anledning av proposition 1980/81: 127 om folkbildning m. m. jämte motioner

NIONDE HUVUDTITELN

Propositionen

Sedan regeringen i proposition 1980/81: 100 bilaga 12 under punkterna E 5 och E 6 (s. 627) beräknat medel för Bidrag till studieförbund och Bidrag till studiecirkelverksamhet har regeringen i proposition 1980/81: 127 (utbildningsdepartementet) efter föredragning av statsrådet Wikström föreslagit riksdagen att

1. anta förslag till lag om ändring i lagen (1976: 1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde,

2. anta förslag till lag om upphävande av förordningen (1974: 454) om statsbidrag till kulturprogram inom föreningslivet,

3. godkänna de principer för statsbidrag till studiecirkelverksamheten som förordats i propositionen,

4. godkänna de i propositionen förordade villkoren för statsbidrag till studiecirklar,

5. godkänna de principer för statsbidrag till kulturverksamheten i folkbildningen m. m. som förordats i propositionen,

6. godkänna de principer för statsbidrag till studieförbunden som förordats i propositionen,

7. godkänna de principer för statsbidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden och på arbetsplatser som förordats i propositionen,

8. godkänna förslaget i propositionen att grundskolkurser i engelska inom kommunal vuxenutbildning får motsvara även låg- och mellanstadiets kurs i ämnet,

9. godkänna vad som i propositionen förordats om regelbundet samråd i kommunerna i vuxenutbildningsfrågor,

10. godkänna vad som i propositionen förordats om arbetsfördelning och gränsdragning mellan statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet och annan verksamhet,

11. godkänna vad som i propositionen förordats om tillsynsmyndigheter för den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten,

12. godkänna förslaget i propositionen beträffande ändring av bestämmelserna för timstudiestöd,

13. godkänna att 70 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket

Motionerna

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1980/81

1980/81: 444 av Stig Alemyr m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen till anslaget Bidrag till studieförbund för budgetåret 1981/82 beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 44 287 000 kr. för utbildning av tolkar för döva, dövblinda, taltolkar och tolkutbildare.

(Yrkande 2 har utskottet behandlat i betänkande 1980/81: 19.)

1980/81: 1090 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1980/81: 1088 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen med ändring i proposition 1980/81: 100 under anslaget Bidrag till studieförbund anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. förhöjt belopp avseende utbildning av tolkar för döva, dövblinda och talskadade.

(Yrkande 3 har utskottet behandlat i betänkande 1980/81: 19 och yrkande 2 i betänkande 1980/81: 22.)

1980/81: 1301 av Blenda Littmarck (m) och Anita Bråkenhielm (m) vari yrkas att riksdagen som princip uttalar att hobbyverksamhet och fritidsnöjen inom studiecirkelverksamheten till 100 % skall betalas av den som deltar.

Motioner väckta med anledning av proposition 1980/81: 127

1980/81: 2030 av Thure Jadestig (s) och Olle Göransson (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till åtgärder i syfte att ändra statsbidragsbestämmelserna för studiecirklar så att bidrag utgår även för deltagare under 14 år.

1980/81: 2043 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1980/81: 127 i vad avser förordade villkor för statsbidrag till studiecirklar, principer för statsbidrag för uppsökande verksamhet i bostadsområden och på arbetsplatser och ändring av bestämmelserna för timstudiestöd,

2. att riksdagen beslutar att tilläggsbidraget för att underlätta för korttidsutbildade och andra eftersatta grupper att delta i studieverksamheten skall utgå med 20 kr. per studietimme,

3. att riksdagen till Bidrag till folkbildning för budgetåret 1981/82 anvisar ett med 214 917 000 kr. förhöjt förslagsanslag till 996 832 000 kr.

1980/81: 2049 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på regeringens förslag, yrkande 7 i den del som avser huvudmannaskapet för verksamheten, som sin mening beslutar

ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om uppsökande verksamhet på arbetsplatserna.

2. att riksdagen med avslag på regeringens förslag, yrkande 7 i den del som avser huvudmannaskapet för verksamheten, som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om uppsökande verksamhet i bostadsområden,

3. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om tidsbegränsningen per sammankomst vid studiecirklar på arbetstid,

4. att riksdagen med avslag på regeringens förslag, yrkande 5 i den del som avser fördelningen av medel under anslagsposten bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m.m., som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fördelningen av dessa medel,

5. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om statsbidrag till studieplansbundna universitetscirklar,

6. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om att fortbildning av lantbrukare och andra närstående grupper skall kunna anordnas som statsbidragsberättigade studiecirklar,

7. att riksdagen till anslaget Bidrag till folkbildning för budgetåret 1981/82 beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 56 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 837 915 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

1980/81: 2063 av Larz Johansson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen uttalar att bidragen till den uppsökande verksamheten på arbetsplatserna skall fördelas av skolöverstyrelsen.

1980/81: 2064 av Ove Karlsson (s) och Yngve Nyquist (s) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar uttala behovet av en snar uppräkning av de särskilda riktade bidragen till samhällsstudier, svenska och engelska,

2. att riksdagen beslutar uttala sig för att ansvaret för den uppsökande verksamheten på arbetsplatserna även fortsättningsvis ligger på de fackliga organisationerna.

1980/81: 2065 av Hans Nyhage m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att skolöverstyrelsen skall ha det samlade tillsynsansvaret för folkbildningen.

1980/81: 2066 av Hans Nyhage m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att skolöverstyrelsen skall svara för fördelningen av bidragen till den uppsökande verksamheten såväl på arbetsplatser som i bostadsområden.

1980/81: 2067 av Johan Olsson m. fl. (c, m, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vuxenutbildningsnämndernas sammansättning.

Yttrande

Utbildningsutskottet har den 26 mars 1981 berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1980/81: 127 om folkbildning m. m. samt de med anledning av propositionen väckta motionerna i de delar som rör kulturutskottets verksamhetsområde. Kulturutskottet har avgivit yttrande KrU 1980/81: 6 y vilket är fogat som bilaga till detta betänkande.

Utskottet

1. Bakgrund

I propositionen erinras om att det fria och frivilliga folkbildningsarbetet har rötter i de bibliotek och den föreläsningsverksamhet, de folkhögskolor och den studiecirkelverksamhet som växte fram inom och i nära anslutning till 1800-talets folkrörelser och som fick en avgörande betydelse för dessa rörelsers utveckling. Studiecirkeln var från början – och är fortfarande – en kamratkrets för gemensamma, planmässigt bedrivna studier över ett på förhand angivet ämne eller problemområde. Ledare i gruppen blev som regel en av deltagarna som valdes av sina kamrater. Då studieverksamheten inom folkrörelserna växte i omfattning krävdes en fast organisatorisk uppbyggnad. Särskilda studieförbund bildades, vilka svarade för studieverksamheten i nära samspel med resp. folkrörelse.

Statliga bidrag lämnades först till studieförbundens bibliotek för bokinköp. Från år 1947 fick studieförbunden statsbidrag till kostnader för cirkelledare, studiematerial och förbundens administration. Statsbidragen kompletterades med bidrag från landsting och kommuner.

År 1967 beslöt riksdagen att en kommunal gymnasial vuxenutbildning skulle inrättas och att yrkesskolornas deltidskurser skulle föras över dit. Riktlinjer angavs samtidigt för avgränsningen mellan det fria och frivilliga folkbildningsarbetet och den kommunala vuxenutbildningen (prop. 1967: 85, SU 1967: 117 och 129, 2LU 1967: 45, rskr 1967: 277 och 290).

När riksdagen åren 1974, 1975 och 1976 fastställde kulturpolitikens mål betonades den fria och frivilliga folkbildningens betydelse för möjligheterna att förverkliga den nya kulturpolitiken (prop. 1974: 28; KrU 1974: 15, UbU 1974: 27, rskr 1974: 248 och 249; prop. 1975: 20, KrU 1975: 12, rskr 1975: 201; prop. 1975/76: 135, KrU 1975/76: 35, rskr 1975/76: 355). Ett av de viktigaste inslagen i den nya kulturpolitiken var åtgärder för att förbättra människors möjligheter till egen skapande aktivitet. En rad förslag för att stimulera amatörverksamheten lades fram. Amatörverksamheten bedrevs till stor del i studiecirklar. Därför tog många av reformerna sikte på att intensifiera cirkelaktiviteterna.

2. Utgångspunkter för ett förändrat bidragssystem för folkbildningen

Med utgångspunkt i dels folkbildningsutredningens förslag (SOU 1979:85), dels förslag från kommittén (U 1978:04) om kommunal vuxenutbildning (SOU 1979:92) föreslås i propositionen ett nytt statsbidragssystem för studiecirklar. Det framhålls därvid som angeläget att kvalitetssträvandena inom folkbildningsarbetet främjas och förstärks. Det nya bidragssystemet skall också öka studieförbundens handlingsfrihet.

Enligt statsrådet är det uteslutet att samhället tar på sig det totala finansieringsansvaret för studiecirkelverksamheten.

Det nya och förenklade statsbidragssystem som nu föreslås innebär att de nuvarande bidragen till cirkelledararvoden, arbetsgivaravgifter och studiematerial samt bidrag till sådana kostnader som enligt folkbildningsutredningens förslag skulle täckas med en extra resurs ersätts med ett schablonbidrag per statsbidragsberättigad studiecirkeltimme oavsett vilka kostnader som studieförbundet kan ha haft för att anordna studierna. Schablonbidraget föreslås få två nivåer. Antalet studietimmar för vilka det högre bidraget utgår föreslås bli begränsat. För de studietimmar som anordnas utöver denna ram och för vilka det lägre bidraget utgår föreslås ingen begränsning av antalet studietimmar. Detta lägre timbidrag torde enligt statsrådet motsvara en väsentlig del av kostnaderna för sådana studiecirklar som kan anordnas utan att ersättning till cirkelledaren behöver betalas, t. ex. cirklar där ledarskapet har karaktären av förtroendeuppdrag och cirklar som är av den mera ursprungliga typ, där deltagarna utgörs av en kamratkrets, vari ledaren ingår. Det föreslagna nya bidragssystemet bör enligt statsrådets mening både kunna uppmuntra ideellt arbete inom folkbildningen och ge studieförbunden tillräckliga resurser för att bekosta arvoden åt cirkelledare med speciella ämneskunskaper. Bidragssystemet avses öka studieförbundens frihet att besluta om verksamhetens inriktning. Den kostnadsnivå för den statliga bidragsgivningen till studiecirkelverksamheten som har beräknats för budgetåret 1981/82 får inte överskridas på sikt.

Vidare föreslås vissa riktade tilläggsbidrag till studiecirkelverksamheten.

Ett nytt bidrag benämnt Bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. föreslås för den verksamhet som i dag bedrivs som studiecirklar i form av ensembleverksamhet, t. ex. körer, musikensembler samt dans- och teatergrupper, för annan verksamhet som nu bedrivs som studiecirklar inom den estetiska sektorn samt för sådan verksamhet som i dag bekostas med nuvarande bidrag till kulturprogram inom föreningslivet, bidrag till experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet samt vissa bidrag till försöksverksamhet m. m. inom folkbildningsarbetet.

3. Principer för statsbidrag till studiecirkelverksamhet

I dag utgår olika statsbidrag till två typer av studiecirklar, nämligen till allmänna cirklar och till universitetscirklar. Den tidigare uppdelningen i dessa två slag av cirklar föreslås nu slopad i vad gäller timbidrag.

Det högre *schablonbidraget*, som skall utgå för ett begränsat antal studietimmar, bör enligt föredragande statsrådet utgå med 80 kr. per studietimme och det lägre med 25 kr. per studietimme.

Schablonbidraget till studiecirkelverksamheten bör enligt föredragande statsrådet kunna användas efter studieförbundens eget bestämmande. Det bör således vara studieförbunden som avgör t. ex. vilken del av verksamheten som skall stödjas med de två schablonbidragen.

Utskottet har inget att erinra mot konstruktionen av schablonbidragen och den i propositionen förordade användningen av dem.

Utöver schablonbidragen föreslås vissa s. k. *riktade tilläggsbidrag* utgå.

I motion 1980/81: 2043 yrkas att "tilläggsbidraget för att underlätta för korttidsutbildade och andra eftersatta grupper att delta i studieverksamheten skall utgå med 20 kr. per studietimme" (yrkande 2). Vilket eller eventuellt vilka tilläggsbidrag som avses anges inte i motionen.

Utskottet behandlar i det följande de i propositionen föreslagna olika tilläggsbidragen var för sig eller i grupper och tar därvid upp anknytande motionsyrkanden.

Statsbidrag utgår i dag till vissa kostnader för cirklar utanför gymnasieorter i stödområdena 3–6 enligt förordningen (1979: 632) om regionalpolitiskt stöd. Detta bidrag föreslås nu ersättas med ett riktat tilläggsbidrag till statsbidragsberättigade *studiecirklar utanför gymnasieorter i de regionalpolitiska stödområdena 3–6*. Bidraget föreslås utgå med 10 kr. per studietimme i stödområdena 5 och 6 och med 5 kr. per studietimme i områdena 3 och 4.

Utskottet tillstyrker det föreslagna tilläggsbidraget för studiecirklar i stödområdena 3–6 och de föreslagna beloppen och avstyrker av statsfinansiella skäl motion 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del.

I dag utgår tilläggsbidrag med 15 kr. per studietimme till dels cirklar i svenska, engelska, matematik eller samhällskunskap som i huvudsak motsvarar utbildning enligt läroplanen för grundskolan, dels cirklar i annat språk än svenska och engelska om deltagarna i cirkeln har språket som hemspråk, dels cirklar vilka har till syfte att meddela facklig utbildning för medlemmar i arbetstagarorganisation, Lantbrukarnas riksförbund eller Sveriges Fiskares riksförbund, dels cirklar vilka har till syfte att utveckla handikappades färdigheter att meddela sig och vilka avser ämnesområden som regeringen, eller efter bemyndigande av regeringen, skolöverstyrelsen (SÖ) bestämmer. Några av dessa tilläggsbidrag till s. k. prioriterade studiecirklar (priobidrag) föreslås i propositionen ersättas med olika riktade tilläggsbidrag för tre olika ändamål, andra föreslås helt avskaffas.

Ett tilläggsbidrag om 10 kr. per studietimme föreslås till dels *studiecirklar som har till syfte att utveckla handikappades färdigheter* att meddela sig, dels cirklar som avser att informera om olika former av handikapp och dess konsekvenser, dels cirklar som avser att utbilda medlemmar i handikapporganisationer i syfte att göra dem bättre skickade att tillvarata de handikappades intressen i samhället.

Ett tilläggsbidrag om likaså 10 kr. per studietimme föreslås utgå till *studiecirklar i* sådana andra språk än svenska som är *hemspråk* för deltagarna.

Ett tilläggsbidrag om 8 kr. per studietimme föreslås utgå till *studiecirklar i samhällsinriktade ämnen*, vari innefattas cirklar i nationalekonomi och företagsekonomi. Statsrådet anser att det är angeläget att stimulera studieverksamhet som ökar medborgarnas möjligheter att fungera både i arbetslivet och i det demokratiska samhället i övrigt. Enligt vad utskottet inhämtat avses med samhällsinriktade studier – förutom studier i de nämnda ämnena nationalekonomi och företagsekonomi – sådana studier i samhällskunskap och sådana fackliga studier som i dag är berättigade till s. k. priobidrag.

I motion 1980/81: 2049 föreslås att tilläggsbidragen till vissa handikappcirklar, till hemspråkscirklar och till cirklar i samhällsinriktade ämnen skall utgå med 20 kr. per studietimme (yrkande 7 delvis). Denna ökning av bidragen är enligt motionärerna nödvändig för att nå i utbildningshänseende eftersatta grupper. I motion 1980/81: 2064 yrkas att riksdagen skall uttala behovet av en snar uppräkning av det riktade tilläggsbidraget till samhällsstudier (yrkande 1 delvis).

Utskottet anser att det av statsfinansiella skäl inte är möjligt att höja de riktade tilläggsbidragen till vissa handikappcirklar och hemspråkscirklar resp. till cirklar i samhällsinriktade ämnen utöver regeringens förslag. Utskottet erinrar om att studieförbunden kan välja att låta dessa typer av cirklar omfattas av det högre schablonbidraget om 80 kr. per studietimme och att det sammanlagda bidraget då blir 80+10 kr. resp. 80+8 kr. per studietimme. Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del, 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del och 1980/81: 2064 yrkande 1 i denna del godkänner i propositionen förordade principer för riktade tilläggsbidrag till vissa handikappcirklar, till hemspråkscirklar och till studiecirklar i samhällsinriktade ämnen.

Föredragande statsrådet förordar i likhet med folkbildningsutredningen att något tilläggsbidrag inte längre skall utgå till *studiecirklar i svenska, engelska och matematik*.

Enligt motion 1980/81: 2049 (yrkande 7 i denna del) bör riktat tilläggsbidrag utgå även till studiecirklar i ämnena svenska och engelska. Motionärerna anför att huvudparten av dagens vuxna generation ännu inte har fått grundläggande kunskaper i svenska och engelska. Det nuvarande tilläggsbidraget har enligt motionärerna visat sig betyda mycket för att stimulera

till studier i dessa ämnen. Med tanke på de lågutbildades behov yrkas i motion 1980/81: 2064 (yrkande 1 delvis) att riksdagen skall uttala att tilläggsbidraget till studiecirklar i svenska och engelska bör finnas kvar och att bidraget dessutom bör höjas.

Utskottet anser i likhet med folkbildningsutredningen och föredragande statsrådet att tilläggsbidragen till studiecirklar i svenska, engelska och matematik bör tas bort i samband med att det nya schablonbidragssystemet införs. Om studieförbunden väljer att låta dessa studiecirklar i svenska, engelska och matematik omfattas av det högre schablonbidraget blir statsbidraget 80 kr. per studietimme.

Riksdagen bör avslå motionerna 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del, 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del och 1980/81: 2064 yrkande 1 i denna del och godkänna vad föredragande statsrådet förordat om avskaffande av tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska och engelska.

Riksdagen bör med avslag på motion 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del godkänna vad föredragande statsrådet förordat om avskaffande av tilläggsbidrag till studiecirklar i matematik.

Nuvarande möjligheter till statsbidrag till ledares resor och traktamenten föreslås i propositionen behållas i fråga om sådana *universitetscirklar* som anordnas på ort som ligger minst tre mil från de stora högskoleorterna Uppsala, Malmö-Lund, Stockholm, Göteborg, Umeå och Linköping. Förslaget medför att nuvarande begrepp "universitetscirkel" måste behållas i bidragsbestämmelserna på grund härav. Vidare föreslås att nuvarande statsbidrag med 11 kr. per studietimme till *folkhögskollärarledda studiecirklar* skall upphöra.

Utskottet tillstyrker förslagen.

Utskottet tillstyrker även förordade *principer i övrigt för statsbidrag* till studiecirkelverksamhet.

4. Villkor för statsbidrag till studiecirklar

Regeringen hemställer att riksdagen skall godkänna de förordade villkoren för statsbidrag till studiecirklar. Dessa villkor är delvis desamma som gäller i dag, delvis nya.

I motion 1980/81: 2043 yrkas att riksdagen skall avslå propositionen i vad den avser förordade villkor för statsbidrag till studiecirklar (yrkande 1 delvis).

Utskottet behandlar i det följande regeringens förslag om villkor för statsbidrag till studiecirklar i dess olika delar och tar därvid upp anknytande motionsyrkanden.

Bland de organisatoriska villkor för statsbidrag till studiecirklar som uppställs i propositionen finns ett som innebär att *deltagarantalet* även i fortsättningen får vara högst 20 per cirkel. Vid varje sammankomst skall

som nu minst fem deltagare vara närvarande, ledaren inräknad. I vissa i propositionen angivna fall kan deltagarantalet få vara lägst fyra. Behovet av statsbidrag till musikcirkelverksamhet i form av ensembler eller körer liksom till annan estetisk verksamhet där antalet deltagare överstiger 20 kommer enligt statsrådets mening att kunna tillgodoses genom det nya bidraget till kulturverksamhet i folkbildningen m. m.

Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på motion 1980/81: 2043 yrkande 1 i denna del godkänner vad som anförts i propositionen om deltagarantal i statsbidragsberättigade studiecirklar.

Deltagarna i studiecirkel skall enligt nu gällande bestämmelse om *åldersgräns* ha fyllt eller under kalenderåret fylla 14 år. I musikcirkel får dock ingå den som är yngre. Antalet yngre deltagare i musikcirkel får dock vara högst hälften av det totala antalet deltagare i cirkeln.

Folkbildningsutredningen föreslog att nuvarande bestämmelse om åldersgräns i musikcirklar skall gälla för alla cirklar. Utredningen föreslog även att en förutsättning för statsbidrag skall vara att minst fem av deltagarna vid varje cirkelsammankomst skall vara eller under kalenderåret fylla 14 år.

Föredragande statsrådet förordar i propositionen att nu gällande regler om åldersgräns skall fortsätta att gälla.

I motion 1980/81: 2030 yrkas att riksdagen skall begära förslag till åtgärder i syfte att ändra statsbidragsbestämmelserna så att deltagare under 14 år kan delta i studiecirkel i enlighet med folkbildningsutredningens förslag. Motionärerna kan även tänka sig en nedre åldersgräns på 12 år.

Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81: 2030 och 1980/81: 2043 yrkande 1 i denna del godkänner vad föredragande statsrådet förordat i fråga om åldersgräns för deltagande i studiecirkel. Utskottet vill i sammanhanget påpeka att personer under 14 år självfallet kan närvara vid en studiecirkels sammankomster. Närvarande personer under 14 år får – med undantag av deltagare i musikcirklar i vissa fall – dock inte räknas in i antalet närvarande cirkeldeltagare och berättigar således inte till statsbidrag.

Folkbildningsutredningen föreslog beträffande *antal studietimmar per sammankomst* att en studiecirkel skall kunna få statsbidrag för högst fyra studietimmar per sammankomst mot f. n. högst tre. Den nuvarande möjligheten att få dispens för fyra timmar per sammankomst har främst varit avsedd för vissa typer av estetisk verksamhet och för cirkelverksamhet i sådana sammanhang där deltagarna har långa resvägar. Möjligheten har utnyttjats i stor omfattning. Enligt föredragande statsrådets mening kan det ibland vara praktiskt och i några fall kanske även pedagogiskt motiverat att förlänga en sammankomst till fyra studietimmar. Han anser dock att det är tveksamt om värdet av den fjärde studietimmen är så stort att de resurser som skulle tas i anspråk för bidrag till den fjärde timmen inte

skulle kunna användas bättre på annat sätt inom folkbildningsarbetet. Han förordar att nuvarande huvudregel om högst tre bidragsberättigade studietimmar per sammankomst bibehålls och att dessutom nuvarande möjlighet till dispens inte längre skall finnas.

Liksom Studiefrämjandet, Studieförbundet Vuxenskolan och Tjänstemännens bildningsverksamhet (TBV) anser statsrådet att det minsta *antalet studietimmar per studiecirkel* bör vara 15 studietimmar. Detta bör enligt statsrådets mening underlätta för studieförbunden att nå kortutbildade och lågmotiverade grupper. Från regeln om minst 15 studietimmar bör inga undantag ges.

Enligt motion 1980/81: 2049 bör riksdagen ge regeringen till känna att begränsningen till högst tre timmar per sammankomst är olämplig för studiecirklar som bedrivs på arbetstid. Något hinder för att anordna sådana cirklar med högst fyra statsbidragsberättigade timmar per sammankomst bör enligt motionärernas mening inte finnas (yrkande 3).

Utskottet anser att huvudregeln bör vara att högst tre studietimmar per sammankomst berättigar till statsbidrag. Utskottet anser också att den minsta studietiden per studiecirkel bör minskas till 15 studietimmar per cirkel för att underlätta för studieförbunden att nå kortutbildade och lågmotiverade grupper. Genom denna huvudregel om högst tre timmar per sammankomst och lägst 15 timmar per cirkel kommer varje cirkel att ha minst fem sammankomster. Därigenom bibehålls karaktären av studiecirkel och undviks att cirkeln blir någon form av "kortkurs". Utskottet anser vidare att undantag från regeln om högst tre timmar per sammankomst i vissa fall måste kunna göras. Utskottet har blivit övertygat om att cirkelsammankomster om högst fyra timmar kan vara nödvändiga av praktiska skäl för vissa cirkelstudier på arbetstid och i sådana sammanhang där deltagarna har långa resvägar. För att även sådana studier skall få karaktären av cirkelstudier anser utskottet att det är nödvändigt att i dessa fall uppställa som villkor för statsbidrag att antalet sammankomster bör vara minst fem och att den sammanlagda studietiden således skall vara minst tjugo timmar. Sådana nu nämnda studiecirklar med högst fyra timmar per sammankomst och minst tjugo timmar per cirkel bör få anordnas av studieförbunden utan att dispens behöver sökas. Det får således ankomma på studieförbunden att bedöma när det är lämpligt att anordna studiecirklar av detta slag. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 127 och motion 1980/81: 2049 yrkande 3 samt med avslag på motion 1980/81: 2043 yrkande 1 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet har inget att erinra mot *övriga villkor för statsbidrag till studiecirklar* som förordats i propositionen och föreslår att riksdagen avslår motion 1980/81: 2043 yrkande 1 även i denna del.

5. Statsbidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m.

Utbildningsutskottet har den 26 mars 1981 berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1980/81: 127 om folkbildning m. m. samt de med anledning av propositionen väckta motionerna i de delar som propositionen och motionerna rör kulturutskottets verksamhetsområde. Kulturutskottets yttrande 1980/81: 6 y fogas som bilaga till detta betänkande. Till yttrandet är fogade två avvikande meningar.

Kulturutskottet har ingen erinran mot att en medelsanvisning med rubriken Bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. träder i stället för bl. a. nuvarande kulturprogramanslag resp. anslagspost till experiment och utvecklingsarbete och tillstyrker den i propositionen föreslagna lagen om upphävande av förordningen (1974: 454) om statsbidrag till kulturprogram inom föreningslivet. Utbildningsutskottet ansluter sig till kulturutskottets ställningstagande och föreslår att riksdagen antar den föreslagna lagen.

Syftet med det nya bidraget till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. är att det skall utgöra ett stöd dels för anordnandet av kulturprogram i folkbildningen och det övriga föreningslivet, dels för förberedelse i vid mening för sådana program. Kulturutskottet har ingen erinran häremot och inte heller mot den precisering i övrigt av anslagsändamålet som gjorts i propositionen. Utbildningsutskottet ansluter sig till vad kulturutskottet anfört och erinrar samtidigt om att ett av de viktigaste inslagen i kulturpolitiken enligt riksdagens beslut åren 1974, 1975 och 1976 är åtgärder för att förbättra människors möjligheter till egen skapande aktivitet. Detta bör enligt utskottets mening även prägla den verksamhet som erhåller bidrag från den nya anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet inom folkbildningen m. m. De kommande bidragsreglerna bör utformas så att amatörverksamheten, i likhet med vad som varit fallet under senare år, beaktas.

Kulturutskottet ansluter sig till förslaget att den omfattande verksamhet, som i dag bedrivs i form av kör-, musik-, teater- eller dansciirklar men som inte naturligt låter sig anpassas till de regler som kommer att gälla för studiecirkelverksamhet, i framtiden bör erhålla stöd i form av bidrag till kulturverksamhet. Kulturutskottet understryker det i propositionen gjorda uttalandet att det ligger i kulturverksamhetens natur att den inte bör låsas i på förhand reglerade former. Utbildningsutskottet instämmer i detta uttalande.

Kulturutskottet tillstyrker den i propositionen föreslagna medelsanvisningen av 70 milj. kr. till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. varav 2,25 milj. kr. skall ställas till länsbildningsförbundens förfogande för fördelning till föreläsningsföreningar och andra föreningar inom resp. bildningsförbunds verksamhetsområde för samma ändamål som nu gäller för bidraget till kulturprogram inom föreningslivet. Kulturutskottet tillstyrker den i propositionen föreslagna lagen om ändring i lagen (1976: 1046) om

överlämnande av förvaltningsuppgifter inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Utbildningsutskottet föreslår i enlighet härmed att riksdagen antar denna lag. Till medelsanvisningen återkommer utbildningsutskottet i det följande.

Huvuddelen av det föreslagna anslagsbeloppet om 70 milj. kr. till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. bör enligt propositionen fördelas av tillsynsmyndigheten mellan studieförbunden med hänsyn tagen till de kostnader resp. studieförbund haft under de tre närmast föregående åren för den avsedda verksamheten. En huvudprincip vid fördelningen inom studieförbunden bör därvid vara att avdelningarna erhåller en kostnadsram som står i proportion till de utgifter avdelningen under tidigare år har haft för verksamheten. Huvuddelen av de tillgängliga bidragen bör fördelas på avdelningarna utan föregående ansökan eller precisering av verksamhetsplaner. Inom tilldelad ram bör sedan avdelningen själv få planera och genomföra verksamheten i enlighet med sina värderingar och sina bedömningar av de lokala förutsättningarna.

I motion 1980/81: 2049 (yrkande 4) framhålls att bidraget till kulturverksamhet liksom folkbildningsstödet i dess helhet i första hand skall främja en verksamhet som stärker folkrörelsernas arbete och som vänder sig till kulturellt och utbildningsmässigt eftersatta grupper. Därför bör arrangemang som anordnats i samverkan med medlemsorganisation eller annan organisation som studieförbundet stadigvarande samarbetar med ges en större vikt vid bidragsfördelningen. Motsvarande bör gälla arrangemang i glesbygd eller i samverkan med handikapp- eller invandrarorganisation.

Som framgår av kulturutskottets yttrande är kulturutskottet inte övertygat om att de av motionärerna antydda fördelningsgrunderna skulle ge ett för bidragssyftet värdefullare resultat än en fördelning enligt de i propositionen angivna principerna. Kulturutskottet framhåller också att de fördelningsgrunder som förordas i propositionen ger utrymme för en viss flexibilitet. Kulturutskottet föreslår därför att utbildningsutskottet avstyrker yrkande 4 i motion 1980/81: 2049.

Då kulturutskottet inte heller i övrigt har något att invända mot de i propositionen förordade principerna för beräkning, fördelning m. m. av medlen till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. föreslår utbildningsutskottet att riksdagen med avslag på motion 1980/81: 2049 yrkande 4 godkänner de principer som förordats i propositionen i dessa frågor.

6. Principer för statsbidrag till studieförbund

Folkrörelseförankring bör enligt föredragande statsrådet i fortsättningen vara ett villkor för att statsbidrag skall få utgå till nya studieförbund. Nya studieförbund skall vidare ha ett betydande antal lokala enheter med egen ekonomisk förvaltning.

Enligt propositionen skall styrelsen för studieförbund i fortsättningen ansvara för verksamheten och själv välja den person som inför tillsynsmyndigheten skall representera studieförbundet.

En viss del av det pedagogiska bidraget till studieförbunden skall enligt föredragande statsrådet avsättas till försöks- och utvecklingsarbete. Vidare sammanförs bidragen till studieförbundens handikappverksamhet till en anslagspost under det nya anslaget.

Utskottet tillstyrker de föreslagna principerna för statsbidrag till studieförbund. Till beräkningarna av medel till studieförbunden återkommer utskottet i det följande.

7. Uppsökande verksamhet

Uppsökande verksamhet har under flera år prövats som ett medel att nå grupper av vuxna för vilka det antingen inte framstått som naturligt och angeläget att studera eller för vilka det i övrigt funnits särskilda studiehinder. Den uppsökande verksamhet som behandlas i proposition 1980/81: 127 är av två slag, nämligen uppsökande verksamhet på arbetsplatser och uppsökande verksamhet i bostadsområden.

Medlen till uppsökande verksamhet på arbetsplatser disponeras i dag av centrala studiestödsnämnden (CSN) som fördelar dem till vuxenutbildningsnämnderna. Medlen utgår till de fackliga organisationerna, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Sveriges Fiskares riksförbund (SF) och Sveriges hantverks- och industriorganisation-Familjeföretagen (SHIO-Familjeföretagen). Riksdagen har nyligen anvisat oförändrat 26 milj. kr. för uppsökande verksamhet på arbetsplatser nästa budgetår. Härutöver har riksdagen anvisat 9 milj. kr. till de centrala fackliga organisationernas grundläggande utbildning av studieorganisatörer m. m. (SfU 1980/81: 22, rskr 1980/81: 240).

Medel till försöksverksamheten med uppsökande verksamhet i bostadsområden fördelas av tillsynsmyndigheten, SÖ, till studieförbunden och har hittills anvisats under en särskild anslagspost under anslaget Bidrag till studieförbund.

Folkbildningsutredningen föreslog att ansvaret för den *uppsökande verksamheten på arbetsplatser* skulle föras över till studieförbunden. Flertalet remissinstanser som yttrade sig i denna fråga avstyrkte utredningens förslag och förordade att ansvaret skall ligga kvar hos de organisationer som anordnar verksamheten i dag.

I proposition 1980/81: 127 ansluter sig föredragande statsrådet till folkbildningsutredningens förslag och förordar att bidragen till både den uppsökande verksamheten på arbetsplatserna och bidragen till uppsökande verksamhet i bostadsområden skall gå till studieförbunden. Då de fackliga organisationerna har kännedom om förhållanden och studiebehov på ar-

betsplatserna och detta är av stor betydelse för att den uppsökande verksamheten skall bli framgångsrik, betonar statsrådet att det är viktigt att studieförbunden och de fackliga organisationerna samverkar. Bidragen bör enligt propositionen på samma sätt som i dag disponeras av CSN och fördelas av vuxenutbildningsnämnderna.

Ett antal motioner om den uppsökande verksamheten på arbetsplatser har väckts. Några motioner utgår från förslaget i propositionen och ändringar i delar av detta förslag föreslås. I andra yrkas helt avslag på propositionsförslaget.

Enligt motionerna 1980/81: 2063 och 1980/81: 2066, i vilka propositionsförslaget i stort sett godtas, skall bidragen till den uppsökande verksamheten på arbetsplatser fördelas på samma sätt som bidragen till den uppsökande verksamheten i bostadsområden, dvs. via SÖ direkt till studieförbunden.

I motion 1980/81: 2067 föreslås att vuxenutbildningsnämnderna – som enligt de i dag gällande reglerna fördelar medel för uppsökande verksamhet på arbetsplatser till de fackliga organisationerna, LRF, SF och SHIO-Familjeföretagen – skall kompletteras med representanter för LRF, SF och SHIO-Familjeföretagen.

Förslaget i propositionen om ansvaret för den uppsökande verksamheten på arbetsplatser bör enligt motionerna 1980/81: 2043 (yrkande 1 i denna del), 1980/81: 2049 (yrkande 1) och 1980/81: 2064 (yrkande 2) avslås. I stället bör enligt motionerna 1980/81: 2043 och 1980/81: 2049 den nuvarande ordningen behållas så att medlen utgår via CSN och vuxenutbildningsnämnderna till de fackliga organisationerna, LRF, SF och SHIO-Familjeföretagen. Enligt motion 1980/81: 2064 bör medlen gå till de fackliga organisationerna.

Riksdagen har, som utskottet nyss redovisat, redan anvisat medel till uppsökande verksamhet på arbetsplatser för nästa budgetår. Ansökningstiden för att erhålla bidrag går ut den 15 maj. Det är enligt utskottets uppfattning av praktiska skäl inte möjligt att nästa budgetår genomföra den förändring avseende uppsökande verksamhet på arbetsplatser som förordas i proposition 1980/81: 127. Nu gällande ordning bör därför gälla även budgetåret 1981/82. Utskottet förutsätter att ansökningstiden förlängs då riksdagen kommer att fatta beslut med anledning av detta betänkande först mot slutet av innevarande riksmöte.

Vad därefter gäller principerna för uppsökande verksamhet på arbetsplatser åren efter budgetåret 1981/82 anser utskottet att denna fråga bör tas upp till förnyad prövning inför budgetåret 1982/83. Prövningen bör innefatta inte bara frågan om till vilka organisationer e. d. medlen skall utgå utan också frågan om bidragsfördelande myndigheter.

Vad utskottet nu anfört om uppsökande verksamhet på arbetsplatser bör riksdagen med avslag på proposition 1980/81: 127 och med anledning av motionerna 1980/81: 2043 yrkande 1 i denna del, 1980/81: 2049 yrkande 1,

1980/81: 2063, 1980/81: 2064 yrkande 2 och 1980/81: 2066 som sin mening ge regeringen till känna.

Vad särskilt gäller den fråga som tas upp i motion 1980/81: 2067 vill utskottet erinra om att riksdagen tidigare innevarande riksmöte avslagit motsvarande motionsyrkande med hänvisning till att CSN på regeringens uppdrag gjort en översyn av vuxenutbildningsnämndernas verksamhet och sammansättning och att denna fråga ännu bereds inom regeringskansliet (SfU 1980/81: 22). Utskottet förutsätter att det vid den pågående beredningen av denna fråga även övervägs om vuxenutbildningsnämndernas sammansättning på något sätt bör ändras, t. ex. genom representation för de i motionen nämnda organisationerna. Riksdagen bör emellertid inte föregripa denna beredning genom att nu ta ställning till vuxenutbildningsnämndernas framtida sammansättning varför motion 1980/81: 2067 bör avslås av riksdagen.

De hittills gjorda utvärderingarna av den uppsökande verksamheten ger enligt föredragande statsrådets mening inte underlag för entydiga bedömningar. Han är därför inte beredd att föreslå att försöksverksamheten med *uppsökande verksamhet i bostadsområden* skall permanentas. Bidraget till fortsatt försöksverksamhet med uppsökande verksamhet i bostadsområden bör enligt statsrådet fördelas av tillsynsmyndigheten till studieförbunden på basis av redogörelse för den planerade verksamheten och i proportion till resp. studieförbunds cirkelverksamhet. Inom ramen för bidraget till uppsökande verksamhet i bostadsområden skall rymmas bidrag till barntillsyn.

I motion 1980/81: 2043 yrkas avslag på regeringens förslag om principer för uppsökande verksamhet i bostadsområden (yrkande 1 delvis).

Fördelningen av medlen till uppsökande verksamhet i bostadsområden tas upp i motion 1980/81: 2049 (yrkande 2). Medlen bör enligt motionärerna fördelas till de studieförbund som kan presentera väl underbyggda projekt. Projekten skall planeras och genomföras i samarbete med organisationer som har verklig förankring i det aktuella bostadsområdet. Hyresgästförening eller bostadskooperativ organisation skall delta i projekten.

Utskottet anser att försöksverksamheten med uppsökande verksamhet i bostadsområden inte bör låsas i vissa former så som föreslås i motionen. Medlen bör därför fördelas i enlighet med vad som förordas i propositionen. Detta hindrar givetvis inte att studieförbunden etablerar ett värdefullt samarbete med de organisationer m. m. som verkar i aktuella bostadsområden. Utskottet föreslår således att riksdagen med avslag på motion 1980/81: 2049 yrkande 2 godkänner de principer för uppsökande verksamhet i bostadsområden som förordas i propositionen. Utskottet avstyrker även motion 1980/81: 2043 yrkande 1 i denna del.

Till frågan om medelsberäkning avseende uppsökande verksamhet i bostadsområden återkommer utskottet i det följande.

8. Gränsdragning mellan kommunal vuxenutbildning och studieförbund

I proposition 1980/81: 127 behandlas flera frågor om gränsdragning mellan studieförbundens verksamhet och annan vuxenutbildning m. m. De första gränsdragningsfrågorna som behandlas har anknytning till och gäller kommunal vuxenutbildning.

Folkbildningsutredningen och kommittén om kommunal vuxenutbildning har efter samråd funnit att *nybörjarundervisning i engelska* bör bedrivas även inom kommunal vuxenutbildning. Kommittéerna menar att olika målgrupper kan urskiljas för nybörjarundervisning i engelska inom kommunal vuxenutbildning och för studieförbundens nybörjarengelska. Kommunal vuxenutbildning bör således till sin nybörjarundervisning rekrytera vuxna som siktar på grundskolkompetens i ämnet. Vuxna som har andra syften med sina studier bör i stället rekryteras av studieförbunden.

Eftersom fortfarande många vuxenstuderande saknar förkunskaper i ämnet biträder föredragande statsrådet de båda kommittéernas förslag att grundskolkursen i engelska inom kommunal vuxenutbildning bör få motsvara hela grundskolans kurs i ämnet även om detta innebär ett avsteg från principen att grundskolkurser i kommunal vuxenutbildning enbart skall motsvara grundskolans högstadium.

Förslaget avses genomföras inom ramen för det antal undervisningstimmar för grundskolkurser inom kommunal vuxenutbildning som beräknats i årets budgetproposition (prop. 1980/81: 100 bil. 12 s. 622. UbU 1980/81: 18 p. 1, rskr 1980/81: 217).

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som förordats i propositionen om nybörjarengelska i kommunal vuxenutbildning.

Kommittén om kommunal vuxenutbildning har i likhet med folkbildningsutredningen föreslagit att kommunen (skolstyrelsen) skall åläggas att anordna regelbundna överläggningar i vuxenutbildningsfrågor.

Föredragande statsrådet delar de båda kommittéernas uppfattning om vikten av ett lokalt *samråd i vuxenutbildningsfrågor* och anför att det är naturligt att de förtroendevalda engagerar sig i ett sådant samråd. Skolstyrelsen bör därför ta initiativ till ett regelbundet samråd i vuxenutbildningsfrågor vilket inte enbart bör avse arbetsfördelningen mellan kommunal vuxenutbildning och studieförbund.

Utskottet har inget att erinra mot vad som förordats om samråd i vuxenutbildningsfrågor och föreslår att riksdagen godkänner vad som förordats i propositionen.

Utskottet har inte heller något att erinra mot vad som i övrigt har anförts om gränsdragning mellan kommunal vuxenutbildning och studieförbund.

9. Arbetsfördelning och gränsdragning mellan statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet och annan verksamhet m. m.

Föredragande statsrådet erinrar om att studieförbundens frihet och självständighet i förhållande till de bidragsgivande myndigheterna är en grundläggande princip för svenskt folkbildningsarbete. Bidragsvillkoren skall ses som rambestämmelser inom vilka organisationerna och studiecirklarna har stor frihet att utforma verksamheten allteftersom behov, intressen och förutsättningar. Frågan om vilken verksamhet som skall berättiga till statsbidrag kan inte besvaras en gång för alla och med generell giltighet. Bedömningen måste göras utifrån syftet med verksamheten och det sätt på vilket denna organiseras och genomförs. Av avgörande betydelse är också de förutsättningar för ett systematiskt studiearbete som finns i gruppen i fråga om studiemetoder, studiematerial och ledarkompetens. Gruppverksamhet som endast har till syfte att vara en förevändning för människor att vara tillsammans eller är en mekaniskt utövad sysselsättning av något slag, t. ex. tillverkning av föremål utan möjlighet att i djupare mening engagera tankar, känslor eller fantasi hos deltagarna, kan enligt statsrådet inte betraktas som folkbildningsarbete – hur värdefull den från andra synpunkter än kan anses vara. I fortlöpande diskussion och samråd mellan tillsynsmyndigheten och studieförbunden måste denna gränsdragning följas och prövas allteftersom verksamheten utvecklas.

Vad särskilt gäller den estetiska verksamheten är den enligt statsrådet – rätt bedriven – en viktig del av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet och en stor tillgång i arbetet med att förverkliga samhällets kulturpolitiska mål. Syftet med verksamheten får dock inte begränsas till att utveckla vissa tekniska färdigheter och ha sin tyngdpunkt i tillverkning av produkter.

Riksdagen bör enligt motion 1980/81: 1301 uttala som princip att *hobbyverksamhet och fritidsnöjen* inom studiecirkelverksamheten till 100 % skall betalas av dem som deltar. Motionärerna ställer sig ytterst tveksamma till att stat och kommun skall finansiera främst estetiska cirklar om de kan karakteriseras som umgänge och förströelse.

Utskottet ansluter sig till föredragande statsrådets mening om vad som kan betraktas som folkbildningsarbete. Därav följer att sådan verksamhet som avses i motionen redan enligt nu gällande regler och praxis inte är statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet. Studieförbunden har således ett ansvar för att bidragen går till avsedd verksamhet. Utskottet utgår från att tillsynsmyndigheten och studieförbunden även i fortsättningen följer denna fråga med uppmärksamhet utan att riksdagen behöver göra något uttalande. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1980/81: 1301.

Studiecirkelverksamhet, som vänder sig till anställda i ett företag, skall enligt propositionen betraktas som statsbidragsberättigat folkbildningsar-

bete endast i den mån verksamheten uppfyller de grundläggande krav som gäller för det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Deltagandet skall således vara frivilligt. Deltagarna skall ha möjligheter att själva välja studieförbund, påverka val av studiematerial och ledare samt studiernas innehåll och inriktning. Ett studieförbund skall vara den verkliga lokala anordnaren av verksamheten och svara för studiernas planering och genomförande liksom för godkännande av studiematerial och cirkelledare. Vidare bör utbildning som innebär inskolning för visst yrke eller viss arbetsuppgift inom ett företag inte få bedrivas som statsbidragsberättigad studiecirkelverksamhet.

Statsrådet anmäler i sammanhanget att viss *fortbildning av lantbrukare* och andra närstående yrkesgrupper även i fortsättningen bör kunna anordnas som statsbidragsberättigade studiecirklar under förutsättning av att de allmänna villkoren i övrigt uppfylls.

Regeringens förslag att fortbildning av lantbrukare och andra närstående yrkesgrupper skall kunna anordnas som statsbidragsberättigade studiecirklar bör enligt motion 1980/81: 2049 avslås av riksdagen (yrkande 6).

Utskottet anser att viss fortbildning av lantbrukare och andra närstående grupper bör betraktas som fackliga studier. Riksdagen bör därför med avslag på motion 1980/81: 2049 yrkande 6 godkänna vad som förordats i propositionen i denna fråga.

Folkbildningsutredningen framhöll i sitt betänkande att det är det huvudsakliga syftet med en utbildning som bör avgöra vem som skall arrangera den. Högskolans utbildningsutbud bör således grundas bl. a. på behov som uppstår inom resp. regions närings- och yrkesliv och inom forskningen, medan mer översiktligt orienterande kunskaper och färdigheter utan speciell anknytning till yrkeslivet bör förmedlas genom folkbildningens olika aktiviteter. Statsbidrag bör därför enligt kommittén inte utgå till studieförbundens *studieplansbundna universitetscirklar* i framtiden.

Det finns enligt föredragande statsrådet klara principiella skäl för kommitténs förslag att de studieplansbundna universitetscirklarna i fortsättningen inte skall vara bidragsberättigade. Det viktigaste skälet är att verksamheten i detta slag av cirklar bedrivs i enlighet med planer som utarbetats av statliga organ och inte av studieförbund eller deltagarna själva. Enligt statsrådet skulle det emellertid knappast erbjuda några större svårigheter för studieförbunden att åstadkomma precis så stora skillnader mellan reguljär högskoleutbildning och studieplansbundna universitetscirklar som skulle behövas för att göra cirklarna statsbidragsberättigade. Statsrådet är därför tveksam till det meningsfulla i att söka utforma regler för avgränsning av studieplansbundna universitetscirklar. Mot bakgrund av de redovisade omständigheterna föreslås att statsbidrag skall få utgå också för studieplansbundna universitetscirklar.

Regeringens förslag om statsbidrag även till studieplansbundna universi-

tetscirklar bör enligt motion 1980/81: 2049 avslås av riksdagen (yrkande 5). Motionärerna instämmer därvid i vad både folkbildningsutredningen och många remissinstanser anfört i frågan. Redan påbörjade studieplansbundna universitetscirklar bör enligt motionen kunna avslutas med medel som beräknas för vissa övergångsåtgärder.

Utskottet delar föredragande statsrådets syn på universitetscirklar och på svårigheten att klart avgränsa studieplansbundna sådana. Utskottet vill också erinra om att de studieplansbundna universitetscirklarna är en liten del av det totala antalet universitetscirklar. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkande 5 i motion 1980/81: 2049 och godkänner vad föredragande statsrådet förordat.

Utskottet har inget att erinra mot vad som anförts i propositionen om *arbetsfördelning och gränsdragning i övrigt mellan statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet och annan verksamhet*. Inte heller kulturutskottet har haft något att erinra mot vad som anförts. Utbildningsutskottet föreslår därför att riksdagen godkänner vad som i övrigt förordats om arbetsfördelning och gränsdragning.

10. Tillsyn m. m.

SÖ har f. n. det huvudsakliga ansvaret för tillsynen av att de statliga bidragen till folkbildningen används i överensstämmelse med gällande bestämmelser. Då det gäller det nuvarande anslaget Kulturprogram inom föreningslivet m. m. och anslaget Bidrag till kulturverksamhet inom organisationer, anslagsposten till experiment och utvecklingsarbete är det statens kulturråd som ansvarar för medelsfördelningen liksom för den statliga tillsynen. Folkbildningsutredningen föreslog att det statliga tillsynsansvaret skall samlas hos en enda myndighet men tog inte ställning till vilken myndighet som lämpligen borde få detta ansvar.

I propositionen föreslås att tillsynsansvaret för folkbildningen även i framtiden skall vara delat. SÖ föreslås vara tillsynsmyndighet för det statliga stödet till studiecirkelverksamheten och för de bidrag som i huvudsak är ämnade att stödja denna, medan statens kulturråd föreslås bli tillsynsmyndighet för verksamhet bekostad med medel ur anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. Förslaget innebär enligt statsrådet en markering av att folkbildningen befinner sig i skärningspunkten mellan utbildningspolitik och kulturpolitik. Av särskild betydelse i det sammanhanget är enligt statsrådets mening att kulturrådet erhåller ett eget klart angivet ansvar för en viktig del av folkbildningen.

I motion 1980/81: 2065 förordas att SÖ skall ha det samlade tillsynsansvaret för hela folkbildningen. Motionärerna framhåller att huvuddelen av de aktiviteter som avses inrymmas inom begreppet kulturverksamhet i folkbildningen m. m. ingår i den hittillsvarande cirkelverksamheten. Med

endast *en* tillsynsmyndighet kommer man enligt motionärerna att få en bättre överblick över den samlade folkbildningsverksamheten.

Kulturutskottet framhåller i sitt yttrande att den verksamhet som avses få stöd ur anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. naturligt ligger inom kulturrådets verksamhetsområde. Det är enligt kulturutskottet värdefullt för rådet att få en överblick över denna verksamhet. Det begränsade merarbete som en fördelning av tillsynsuppgiften på två myndigheter kan föranleda utgör enligt kulturutskottet inte tillräckliga skäl mot en sådan uppdelning. Kulturutskottet betonar vikten av att statens kulturråd noga följer utvecklingen av kulturverksamheten inom folkbildningen och därvid bl. a. uppmärksammar eventuella effekter både i fråga om kulturarbetarnas arbetsmarknad och i fråga om den kommunala bidragsgivningen.

Inte heller utbildningsutskottet har funnit att tillräckliga skäl har anförts i motionen för att riksdagen skall frångå förslaget i propositionen. Utskottet föreslår därför att riksdagen med avslag på motion 1980/81: 2065 godkänner vad som anförts i propositionen om tillsynsmyndigheter för den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten. Utskottet vill i sammanhanget nämna att det enligt kulturutskottets yttrande finns anledning överväga om anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. bör skiljas ut till ett självständigt anslag. Utbildningsutskottet ansluter sig till denna kulturutskottets uppfattning.

11. Övriga frågor

För studier i studiecirkel kan *timstudiestöd* enligt 5 kap. 1 § studiestödslagen (1973: 349) utgå till studerande som deltar i utbildning av det slag som bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen utser. I 5 kap. studiestödsförordningen (1973: 418) föreskrivs att timstudiestöd kan utgå till studerande som deltar i studiecirkel för vilken nuvarande tilläggsbidrag till s. k. prioriterade studiecirklar utgår.

Med hänsyn till de ändringar beträffande tilläggsbidragen som föreslagits i propositionen blir det nödvändigt att också ändra bestämmelserna för timstudiestöd. Timstudiestöd bör enligt propositionen i fortsättningen i huvudsak utgå till samma typ av cirklar som i dag.

I motion 1980/81: 2043 yrkas att riksdagen skall avslå vad som förordats i propositionen om ändring av bestämmelserna för timstudiestöd (yrkande 1 delvis).

Utskottet utgår från att de föreslagna ändringarna i bestämmelserna om timstudiestöd vid deltagande i studiecirklar är föranledda av de ändringar som föreslås i propositionen om tilläggsbidrag till studiecirklar och att de nya bestämmelserna därför inte kommer att innebära någon inskränkning av rättigheterna till timstudiestöd för deltagande i studiecirklar jämfört med vad som gäller i dag. Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på

motion 1980/81: 2043 yrkande 1 i denna del godkänner förslaget i propositionen om ändring av bestämmelserna för timstudiestöd.

Utskottet har inget att erinra mot att förslagen i propositionen beträffande statsbidrag till studiecirklar inte kommer att påverka det särskilda statsbidraget till *kontakttolkutbildning* i form av studiecirkel.

12. Medelsberäkningen

Det nya förslagsanslaget Bidrag till folkbildning ersätter de nuvarande anslagen Bidrag till kulturprogram inom föreningslivet m. m., Bidrag till studieförbund och Bidrag till studiecirkelverksamhet, den nuvarande anslagsposten till experiment och utvecklingsarbete under anslaget Bidrag till kulturverksamhet inom organisationer samt anslagsposterna till kurs- och konferensverksamhet och till stöd åt försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet under anslaget Bidrag till särskilda vuxenutbildningsåtgärder.

Utskottet redovisar i det följande de olika anslagsposterna under det nya anslaget. Under varje anslagspost redovisas de ändringsförslag som framförts i motioner beträffande resp. anslagspost. Därefter redovisar utskottet det samlade medelsbehovet så som det beräknats i propositionen och motionerna. Slutligen tar utskottet ställning i ett sammanhang till alla framförda förslag beträffande medelsberäkningarna.

Riksdagen beslöt år 1980 att den totala statsbidragsberättigade *studiecirkelverksamheten* under budgetåren 1980/81–1981/82 sammanlagt skulle få uppgå till högst två gånger den faktiska verksamheten budgetåret 1979/80. Antalet bidragsberättigade studietimmar blev det året ca 10,8 miljoner. I överensstämmelse med riksdagsbeslutet beräknar föredragande statsrådet nu att verksamheten budgetåret 1981/82 i huvudsak skall motsvara den faktiska verksamheten under budgetåret 1979/80, dvs. ca 10,8 miljoner studietimmar. Från detta timtal dras dels studietimmar inom sådan verksamhet som föreslås erhålla statsbidrag i annan form, dels studietimmar som enligt föreslagna avgränsningsregler inte blir statsbidragsberättigade. Det samlade antalet studietimmar som bör räknas bort beräknas till 1,2 miljoner. Därmed återstår 9,6 miljoner studietimmar som bör erhålla statligt studiecirkelbidrag nästa budgetår. Av dessa 9,6 miljoner studietimmar föreslås 6,72 miljoner eller ca 70 % erhålla det högre timbidraget om 80 kr. För återstående del sätts visserligen ingen övre gräns men statsrådet räknar med att antalet studietimmar skall bli (9,6 – 6,72 =) 2,88 miljoner studietimmar. För dessa studietimmar skall således det lägre timbidraget om 25 kr. utgå.

Kostnaden för timbidrag till studiecirklar för budgetåret 1981/82 blir enligt statsrådets beräkningar ca 610 milj. kr.

I propositionen beräknas 31,6 milj. kr. för de olika riktade tilläggsbidrag till studiecirklar som regeringen föreslagit.

För vissa resekostnader och traktamenten till ledare i universitetscirklar beräknas i propositionen 2 milj. kr.

Bidraget till studiecirkelverksamheten bör enligt motion 1980/81:2049 (yrkande 7 delvis) minskas genom förslaget i motionen att studieplansbundna universitetscirklar inte skall berättiga till statsbidrag. Med ledning av den sammanlagda bidragsändring som yrkas i motionen kan beräknas att den aktuella minskningen torde uppgå till ca 4 milj. kr.

Enligt motion 1980/81:2049 (yrkande 7 delvis) bör 52 milj. kr. utöver regeringens förslag anvisas för de i motionen föreslagna ökade riktade tilläggsbidragen.

Anslagsposten *Bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m.m.* föreslås föras upp med 70 milj. kr. Detta förslag har inte föranlett några motionsyrkanden. Kulturutskottet har, som redan nämnts, inget att erinra mot medelsberäkningen.

Föredragande statsrådet föreslår att bidraget till *studieförbundens centrala organisationskostnader* skall ökas till 15,7 milj. kr. Statsrådet finner det angeläget att förstärka studieförbundens resurser för rådgivning och granskning. Varje studieförbund bör enligt statsrådet få ett basbidrag om 160 000 kr. Resten av bidraget bör fördelas i huvudsak enligt nu gällande regler.

Enligt motion 1980/81:2049 (yrkande 7 delvis) bör organisationsbidraget ökas med ca 8 milj. kr. så att det motsvarar 3 % av det statliga bidraget till folkbildning, dvs. ca 24 milj. kr. Genom detta ökade bidrag vill motionärerna motverka den osäkra situation som studieförbunden enligt motionen lever i.

För *Folkbildningsförbundet och länsbildningsförbunden* beräknas i propositionen 2,6 milj. kr., för *studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete* 20 milj. kr. och för *verksamheten bland handikappade* ett samlat bidrag om 10 milj. kr. Dessa beräkningar har inte föranlett några motionsyrkanden.

Till av SÖ anordnad *utbildning av teckenspråkstolkar, tolkar för vuxendöva och dövblinda samt tolkutbildare* utgår f.n. 2 923 000 kr. För nästa budgetår beräknar föredragande statsrådet 3 200 000 kr., dvs. en ökning motsvarande pris- och löneomräkning.

I två motioner väckta under allmänna motionstiden i år, nämligen 1980/81:444 yrkande 1 och 1980/81:1090 yrkande 1, yrkas att riksdagen till utbildning av teckenspråkstolkar m.m. skall anvisa 1 milj. kr. utöver regeringens förslag. Motionärerna anser att det är synnerligen angeläget att den av SÖ förordade uppbyggnaden av verksamheten kommer till stånd.

För den *uppsökande verksamheten i bostadsområden* beräknas en ökning med 4 milj. kr. till 6 milj. kr. nästa budgetår. Det finns härvidlag inga ändringsförslag i någon av motionerna.

För ökade kostnader för *SÖ och statens kulturråd* beräknas 0.8 milj. kr. och för vissa övergångskostnader 10 milj. kr. Inte heller dessa beräkningar berörs i något motionsyrkande.

Totalt föreslår regeringen att det nya *förslagsanslaget Bidrag till folkbildning* skall föras upp med 781 915 000 kr. och att riksdagen skall godkänna att 70 milj. kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1981/82 skall användas till att delvis finansiera anslaget.

Sammanlagt medför de olika förslagen i motion 1980/81: 2049 (yrkande 7) ett ökat medelsbehov under anslaget om sammanlagt 56 milj. kr. (+ 52 milj. kr. för vissa riktade tilläggsbidrag, −4 milj. kr. för studieplansbundna universitetscirklar samt + 8 milj. kr för studieförbundens centrala organisationskostnader).

I motion 1980/81: 2043 yrkas att anslaget skall ökas med 214 917 000 kr. till 996 832 000 kr. (yrkande 3). I motionen anges inte vilka ändringar i förhållande till regeringens förslag som föranleder detta sammanlagda ökade medelsbehov.

Förslaget i motionerna 1980/81: 444 yrkande 1 och 1980/81: 1090 yrkande 1 om att ytterligare 1 milj. kr. för utbildning av teckenspråkstolkar m. fl. skall anvisas innebär att anslaget enligt motionerna bör föras upp med 782 915 000 kr.

Utskottet kan av statsfinansiella skäl inte tillstyrka förslaget i motion 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del om ökade bidrag till studieförbundens centrala organisationskostnader.

Utskottet anser att utbildningen av teckenspråkstolkar m. fl. är angelägen. Detta var också anledningen till att utskottet år 1980 tillstyrkte motionsyrkanden om utbyggnad av denna utbildning. Utskottet kan emellertid i det rådande statsfinansiella läget inte tillstyrka att utbildningen byggs ut ytterligare nästa budgetår. Utskottet föreslår därför att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81 :444 yrkande 1 och 1980/81: 1090 yrkande 1 anvisar de medel som regeringen beräknat för utbildning av teckenspråkstolkar m. fl.

Utskottet föreslår – med hänvisning till sina ställningstaganden i det föregående till frågan om statsbidrag till studieplansbundna universitetscirklar samt frågan om storleken på och omfattningen av riktade tilläggsbidrag till studiecirklar – att riksdagen avslår motion 1980/81: 2049 yrkande 7 i vad det avser ändringar av regeringens medelsberäkningar för dessa ändamål.

Med hänvisning till utskottets ställningstaganden i det föregående till de

förslag i motion 1980/81: 2043 vilka torde föranleda det i motionen beräknade samlade medelsbehovet av 996 832 000 kr., föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1980/81: 2043.

Utskottet som inte heller i övrigt har något att erinra mot medelsberäkningarna i proposition 1980/81: 127 föreslår att riksdagen anvisar 781 915 000 kr. under det nya förslagsanslaget Bidrag till folkbildning.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen godkänner att 70 milj. kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften används för att delvis finansiera anslaget.

13. Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande principer för schablonbidrag till studiecirklar godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127,
2. att riksdagen beträffande principer för riktat tilläggsbidrag till studiecirklar utanför gymnasieort i stödområdena 3–6 med avslag på motion 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127,
3. att riksdagen beträffande principer för riktade tilläggsbidrag till vissa handikappcirklar, hemspråkscirklar och cirklar i samhällsinriktade ämnen med avslag på motionerna 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del, 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del och 1980/81: 2064 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127,
4. att riksdagen beträffande avskaffande av tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska och engelska med avslag på motionerna 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del, 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del och 1980/81: 2064 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127,
5. att riksdagen beträffande avskaffande av tilläggsbidrag till studiecirklar i matematik med avslag på motion 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127,
6. att riksdagen beträffande principer i övrigt för statsbidrag till studiecirkelverksamhet godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127,
7. att riksdagen beträffande deltagarantal per studiecirkel och per sammankomst med avslag på motion 1980/81: 2043 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127,
8. att riksdagen beträffande åldersgräns för deltagare i studiecirkel med avslag på motionerna 1980/81: 2030 och 1980/81: 2043 yr-

kande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81:127,

9. att riksdagen beträffande antal studietimmar per cirkelsammankomst och per studiecirkel med anledning av proposition 1980/81:127 och motion 1980/81:2049 yrkande 3 samt med avslag på motion 1980/81:2043 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
10. att riksdagen beträffande övriga villkor för statsbidrag till studiecirklar med avslag på motion 1980/81:2043 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81:127,
11. att riksdagen antar det till proposition 1980/81:127 fogade förslaget till lag om upphävande av förordningen (1974:454) om statsbidrag till kulturprogram inom föreningslivet,
12. att riksdagen antar det till proposition 1980/81:127 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde,
13. att riksdagen beträffande principer för statsbidrag till kulturverksamheten inom folkbildningen m. m. med avslag på motion 1980/81:2049 yrkande 4 godkänner vad som förordats i proposition 1980/81:127,
14. att riksdagen beträffande principer för statsbidrag till studieförbunden godkänner vad som förordats i proposition 1980/81:127,
15. att riksdagen beträffande principer för statsbidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser med avslag på proposition 1980/81:127 samt med anledning av motionerna 1980/81:2043 yrkande 1 i denna del, 1980/81:2049 yrkande 1, 1980/81:2063, 1980/81:2064 yrkande 2 och 1980/81:2066 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
16. att riksdagen beträffande vuxenutbildningsnämndernas sammansättning avslår motion 1980/81:2067,
17. att riksdagen beträffande principer för statsbidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden med avslag på motionerna 1980/81:2043 yrkande 1 i denna del och 1980/81:2049 yrkande 2 godkänner vad som förordats i proposition 1980/81:127,
18. att riksdagen godkänner förslaget i proposition 1980/81:127 att grundskolkurser i engelska inom kommunal vuxenutbildning får motsvara även låg- och mellanstadiets kurs i ämnet,
19. att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1980/81:127 om regelbundet samråd i kommunerna i vuxenutbildningsfrågor,
20. att riksdagen beträffande hobbyverksamhet och fritidsnöjen avslår motion 1980/81:1301,
21. att riksdagen beträffande fortbildning för lantbrukare m. fl. med

avslag på motion 1980/81: 2049 yrkande 6 godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127.

22. att riksdagen beträffande studieplansbundna universitetscirklar med avslag på motion 1980/81: 2049 yrkande 5 godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127.
23. att riksdagen beträffande arbetsfördelning och gränsdragning i övrigt mellan statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet och annan verksamhet godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127.
24. att riksdagen beträffande tillsynsmyndigheter för den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten med avslag på motion 1980/81: 2065 godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127.
25. att riksdagen beträffande ändring av bestämmelserna för timstudiestöd med avslag på motion 1980/81: 2043 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 127.
26. att riksdagen beträffande bidrag till studieförbundens organisationskostnader bifaller proposition 1980/81: 127 och avslår motion 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del.
27. att riksdagen beträffande bidrag till utbildning av teckenspråkstolkar m. fl. bifaller proposition 1980/81: 127 och avslår motionerna 1980/81: 444 yrkande 1 i denna del och 1980/81: 1090 yrkande 1 i denna del.
28. att riksdagen godkänner att 70000000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1981/82 används till att delvis finansiera anslaget Bidrag till folkbildning m. m..
29. att riksdagen med bifall till proposition 1980/81: 127 och med avslag på motionerna 1980/81: 444 yrkande 1 i denna del, 1980/81: 1090 yrkande 1 i denna del, 1980/81: 2043 yrkande 3 och 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del till *Bidrag till folkbildning* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 781915000 kr.

Stockholm den 14 maj 1981

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Hans Nyhage (m), Bengt Wiklund (s), Jörgen Ullenhag (fp), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Lena Hjelm-Wallén (s), Kerstin Göthberg (c), Karl-Erik Häll (s), Gunnel Liljegren (m), Larz Johansson (c), Linnea Hörlén (fp) och Christina Rogestam (c).

Reservationer

1. Principer för riktade tilläggsbidrag till vissa handikappcirklar, hemspråkscirklar och cirklar i samhällsinriktade ämnen (mom. 3)

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Karl-Erik Häll (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Utskottet anser" och slutar "samhällsinriktade ämnen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de riktade tilläggsbidragen till vissa studiecirklar för handikappade, till hemspråkscirklar och till cirklar i samhällsinriktade ämnen måste höjas i förhållande till regeringens förslag. I likhet med motionärerna anser utskottet att behovet av särskilda stödåtgärder med denna fördelningspolitiska inriktning är stort. Utskottet anser därför att de nu aktuella riktade tilläggsbidragen i enlighet med förslagen i motionerna 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del och 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del bör utgå med 20 kr. per studietimme. Vid medelsanvisningen bör därför riksdagen anvisa 27 milj. kr. utöver regeringens förslag. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till dessa motionsyrkanden och med anledning av motion 1980/81: 2064 yrkande 1 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande principer för riktade tilläggsbidrag till vissa handikappcirklar, hemspråkscirklar och cirklar i samhällsinriktade ämnen med anledning av proposition 1980/81: 127 och motion 1980/81: 2064 yrkande 1 i denna del samt med bifall till motionerna 1980/81: 2043 yrkande 2 i denna del och 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska och engelska (mom. 4)

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Karl-Erik Häll (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Utskottet anser" och slutar "och engelska" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna påpekar har tilläggsbidragen till studiecirklar i svenska och engelska på grundskolans nivå haft stor betydelse för att stimulera till studier i dessa ämnen. Eftersom så många vuxna ännu inte fått grundläggande kunskaper i dessa ämnen anser utskottet i likhet med motionärerna att tilläggsbidraget till studiecirklar i svenska och engelska bör finnas kvar. Utskottet anser att tilläggsbidraget till dessa cirklar bör vara 20 kr. per studietimme. Vid medelsanvisningen bör därför riksdagen anvisa 25

milj. kr. utöver regeringens förslag. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1980/81:2043 yrkande 2 i denna del och 1980/81:2049 yrkande 7 i denna del samt med anledning av motion 1980/81:2064 yrkande 1 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen beträffande riktade tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska och engelska med avslag på proposition 1980/81:127, med bifall till motionerna 1980/81:2043 yrkande 2 i denna del och 1980/81:2049 yrkande 7 i denna del samt med anledning av motion 1980/81:2064 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Antal studietimmar per cirkelsammankomst och per studiecirkel (mom. 9)

Hans Nyhage, Rune Rydén och Gunnel Liljegren (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Utskottet anser" och slutar "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i propositionen om att nuvarande huvudregel om högst tre statsbidragsberättigade studietimmar per cirkelsammankomst skall bibehållas och att nuvarande möjlighet till dispens inte längre skall finnas. Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet att minsta antalet studietimmar per sammankomst skall vara 15. Riksdagen bör således med avslag på motionerna 1980/81:2043 yrkande 1 i denna del och 1980/81:2049 yrkande 3 godkänna vad som förordats i propositionen i dessa frågor.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. att riksdagen beträffande antal studietimmar per cirkelsammankomst och per studiecirkel med avslag på motionerna 1980/81:2043 yrkande 1 i denna del och 1980/81:2049 yrkande 3 godkänner vad som förordats i proposition 1980/81:127,

4. Principer för statsbidrag till kulturverksamheten inom folkbildningen m. m. (mom. 13)

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Karl-Erik Häll (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Som framgår" och slutar "dessa frågor" bort ha följande lydelse:

Till kulturutskottets yttrande är fogad en avvikande mening I om principerna för fördelning av bidraget till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. I denna anförs att folkbildningsstödet i dess helhet bör användas så

att det främjar en verksamhet som stärker folkrörelsernas arbete och vänder sig till kulturellt och utbildningsmässigt eftersatta grupper. Denna synpunkt bör vara avgörande när det gäller att fördela bidraget mellan studieförbunden. Arrangemang som anordnats i samverkan med medlemsorganisation eller annan organisation som studieförbundet stadigvarande samarbetar med bör ges en större vikt vid bidragsfördelningen. Motsvarande bör gälla arrangemang i glesbygd eller i samverkan med handikapp- eller invandrarorganisation. Blivande bidragsregler bör utformas i enlighet med dessa synpunkter. Utbildningsutskottet instämmer med vad som anförts i avvikande mening 1 till kulturutskottets yttrande KrU 1980/81:6 y.

Utbildningsutskottet föreslår att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:127 och med bifall till motion 1980/81:2049 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om principer för statsbidrag till kulturverksamhet.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. att riksdagen beträffande principer för statsbidrag till kulturverksamheten i folkbildningen m. m. med anledning av proposition 1980/81:127 och med bifall till motion 1980/81:2049 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Principer för statsbidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden (mom. 17)

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Karl-Erik Häll (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "Utskottet anser" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Ansvaret för den uppsökande verksamheten i bostadsområden bör enligt utskottets mening i första hand och så långt det är möjligt förankras hos de människor bland vilka verksamheten skall bedrivas. Stödet till uppsökande verksamhet i bostadsområden bör därför enligt utskottets mening fördelas så som förordas i motion 1980/81:2049, nämligen till de studieförbund som kan presentera väl underbyggda projekt som skall planeras och genomföras i samarbete med organisationer med verklig förankring i de bostadsområden där verksamheten skall genomföras. Vidare bör hyresgästförening eller bostadskooperativ organisation delta i projekten. Vad utskottet här anfört om fördelning av medel till uppsökande verksamhet bör riksdagen med bifall till motion 1980/81:2049 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet har i övrigt inget att erinra mot de i propositionen föreslagna principerna för uppsökande verksamhet i bostadsområden. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1980/81:2043 yrkande 1 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. att riksdagen beträffande principer för statsbidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden med anledning av proposition 1980/81:127, med bifall till motion 1980/81:2049 yrkande 2 och med avslag på motion 1980/81:2043 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Fortbildning för lantbrukare m. fl. (mom. 21)

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Karl-Erik Häll (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar "Utskottet anser" och slutar "denna fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att förslaget om fortbildning av lantbrukare m. fl. i form av studiecirkelverksamhet är ett avsteg från de principer som förordas i propositionen om att utbildning i företag, utbildning för visst yrke m. m. inte skall vara statsbidragsberättigad studiecirkelverksamhet. Utskottet anser därför att riksdagen med bifall till motion 1980/81:2049 yrkande 6 och med avslag på proposition 1980/81:127 bör ge denna utskottets mening till känna för regeringen.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. att riksdagen beträffande fortbildning för lantbrukare m. fl. med avslag på proposition 1980/81:127 och med bifall till motion 1980/81:2049 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Studieplansbundna universitetscirklar (mom. 22)

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Karl-Erik Häll (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar "Utskottet delar" och slutar "statsrådet förordat" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att folkbildningsutredningen anfört klara principiella skäl för att studieplansbundna universitetscirklar i fortsättningen inte skall vara statsbidragsberättigade eftersom cirklarna bedrivs i enlighet med planer som upprättats av statliga organ och inte av studieförbund eller av deltagarna själva. Som en konsekvens härav anser utskottet att riksdagen i enlighet med motion 1980/81:2049 yrkande 5 och med avslag på proposition 1980/81:127 bör ge regeringen till känna att studieplansbundna universitetscirklar i fortsättningen inte skall vara statsbidragsberättigade. Vid medelsanvisningen bör riksdagen anvisa 4 milj. kr. mindre än enligt regeringens förslag. Enligt utskottets mening bör de studieplansbundna universitetscirklar som inte hunnit avsluta sin verksam-

het före utgången av budgetåret 1980/81 få slutföras med medel som anvisas för vissa övergångsåtgärder.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. att riksdagen beträffande studieplansbundna universitetscirklar med avslag på proposition 1980/81: 127 och med bifall till motion 1980/81: 2049 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Tillsynsmyndighet för den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten (mom. 24)

Hans Nyhage, Rune Rydén och Gunnel Liljegren (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar "Inte heller" och slutar "kulturutskottets uppfattning" bort ha följande lydelse:

Till kulturutskottets yttrande är fogad en avvikande mening 2 om tillsynsmyndighet för folkbildningen. I denna erinras om att ett av huvudsyftena med det nya bidraget kulturverksamhet i folkbildningen m. m. är att möjliggöra en integration mellan cirkelstudier och andra aktiviteter, t. ex. förberedande av en utställning, ett musikarrangemang, en teaterföreställning, en bygdebeskrivning etc. Även eljest skall ett nära samspel mellan cirkelstudier och kulturverksamhet kunna äga rum. Mot den bakgrunden är det enligt vad som anförs i denna avvikande mening såväl administrativt som ekonomiskt olämpligt att två skilda myndigheter har att utforma föreskrifter, ge råd, utöva kontroll och i övrigt hantera det statliga stödet. SÖ bör därför ges det samlade tillsynsansvaret för folkbildningen. Utbildningsutskottet ansluter sig till detta och anser att riksdagen med avslag på proposition 1980/81: 127 och med bifall till motion 1980/81: 2065 som sin mening ger regeringen till känna vad här anförts om *en* tillsynsmyndighet för den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten. I kulturutskottets yttrande nämns att enligt kulturutskottets mening finns det anledning överväga om anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. bör skiljas ut till ett självständigt anslag. I den avvikande meningen 2 till kulturutskottets yttrande anförs att detta ej bör tas upp till prövning innan erfarenhet har vunnits av den faktiska belastningen på denna anslagspost resp. anslagsposten för studiecirkelverksamhet. Utbildningsutskottet ansluter sig till vad som anförts i den avvikande meningen i denna fråga.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. att riksdagen beträffande tillsynsmyndighet för den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten med avslag på proposition 1980/81: 127 och med bifall till motion 1980/81: 2065 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Bidrag till studieförbundens organisationskostnader (mom. 26)

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Karl-Erik Häll (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Utskottet kan" och slutar "centrala organisationskostnader" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen med bifall till motion 1980/81:2049 yrkande 7 i denna del bör anvisa 8 milj. kr. mer än vad regeringen föreslagit till studieförbundens organisationskostnader för att underlätta för dem att fullgöra sina uppgifter och för att göra deras ekonomiska situation säkrare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. att riksdagen beträffande bidrag till studieförbundens organisationskostnader med anledning av proposition 1980/81:127 och med bifall till motion 1980/81:2049 yrkande 7 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Bidrag till utbildning av teckenspråkstolkar m. fl. (mom. 27)

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Karl-Erik Häll (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Utskottet anser" och slutar "teckenspråkstolkar m. fl." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen med bifall till motionerna 1980/81:444 yrkande 1 och 1980/81:1090 yrkande 1 bör anvisa 1 milj. kr. mer än vad regeringen föreslagit för utbildning av teckenspråkstolkar m. fl. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. att riksdagen beträffande bidrag till utbildning av teckenspråkstolkar m. fl. med anledning av proposition 1980/81:127 och med bifall till motionerna 1980/81:444 yrkande 1 i denna del och 1980/81:1090 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Medelsberäkningen (mom. 29)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 1, 2, 7, 9 och 10.

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Karl-Erik Häll (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Utskottet föreslår" och på s. 26 slutar "till folkbildning" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår med hänvisning till vad som anförts i reservationerna 1 och 2 om riktade tilläggsbidrag (+ 27 resp. + 25 milj. kr.) och i reservation 7 om studieplansbundna universitetscirklar (−4 milj. kr.) att riksdagen med bifall till motion 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del anvisar 48 milj. kr. mer än vad regeringen föreslagit.

Med hänvisning till vad som anförts i reservation 9 om studieförbundens organisationskostnader föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del anvisar 8 milj. kr. mer än vad regeringen föreslagit.

Vidare föreslår utskottet med hänvisning till vad som anförts i reservation 10 om bidrag till utbildning av teckenspråkstolkar m. fl. att riksdagen med bifall till motionerna 1980/81: 444 yrkande 1 i denna del och 1980/81: 1090 yrkande 1 i denna del anvisar 1 milj. kr. mer än vad regeringen föreslagit.

Då utskottet inte har möjlighet att bedöma för vilka ändamål och med vilka delbelopp medel har yrkats i motion 1980/81: 2043 föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen i den mån den inte redan tillgodosetts genom utskottets förslag i det föregående.

Utskottet har i övrigt inget att erinra mot regeringens medelsberäkningar under anslaget Bidrag till folkbildning och föreslår sammanfattningsvis att riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 127, med bifall till motion 1980/81: 444 yrkande 1 i denna del, 1980/81: 1090 yrkande 1 i denna del och 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del samt med anledning av motion 1980/81: 2043 yrkande 3 till Bidrag till folkbildning för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 838 915 000 kr. (781 915 000 + 27 000 000 + 25 000 000 − 4 000 000 + 8 000 000 + 1 000 000 kr.).

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 127 och motion 1980/81: 2043 yrkande 3 samt med bifall till motionerna 1980/81: 444 yrkande 1 i denna del, 1980/81: 1090 yrkande 1 i denna del och 1980/81: 2049 yrkande 7 i denna del till *Bidrag till folkbildning* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 838 915 000 kr.

Bilaga

Kulturutskottets yttrande
1980/81: 6 y

med anledning av proposition 1980/81: 127 om folkbildning m. m. jämte motioner

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har den 26 mars 1981 berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1980/81: 127 om folkbildning m. m. samt de med anledning av propositionen väckta motionerna i de delar som rör kulturutskottets verksamhetsområde. Kulturutskottet får med anledning härav anföra följande.

I propositionen föreslås ett nytt statsbidragssystem för folkbildningen och anvisande av ett samlat folkbildningsanslag – Bidrag till folkbildning – om 781 915 000 kr. Inom ramen för detta anslag, som föreslås få förslagsanslags natur, har under en obetecknad anslagspost beräknats ett belopp av 70 milj. kr. till bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. Denna anslagspost är avsedd till kulturverksamhet inom studieförbund och andra föreningar. Den ersätter dels anslaget Bidrag till kulturprogram inom föreningslivet m. m. och anslagsposten Experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet bland amatörer under anslaget Bidrag till kulturverksamhet inom organisationer, dels en del av den medelsanvisning som hittills disponerats för studiecirkelverksamhet inom det estetiska området.

Utskottet har ingen erinran mot att en medelsanvisning med rubriken Bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. träder i stället för bl. a. nyssnämnda kulturprogramanslag resp. anslagspost till experiment och utvecklingsarbete. Utskottet tillstyrker därför den i propositionen föreslagna lagen om upphävande av förordningen (1974: 454) om statsbidrag till kulturprogram inom föreningslivet.

Syftet med det nya bidraget till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. är att det skall utgöra ett stöd dels för anordnandet av kulturprogram i folkbildningen och det övriga föreningslivet, dels för förberedelse i vid mening för sådana program. Utskottet har ingen erinran häremot och inte heller mot den precisering i övrigt av anslagsändamålet som gjorts i propositionen.

Utskottet ansluter sig till förslaget att en omfattande verksamhet som i dag bedrivs i form av kör-, musik-, teater- eller danscirklar men som inte naturligt låter sig anpassas till de regler som kommer att gälla för studiecir-

kelverksamhet i framtiden bör erhålla stöd i form av bidrag till kulturverksamhet.

Utskottet vill understryka det i propositionen gjorda uttalandet att det ligger i kulturverksamhetens natur att den inte bör låsas i på förhand reglerade former. Bidragsreglerna bör därför utformas så att det blir möjligt att ta upp nya verksamhetsformer och i övrigt pröva nya vägar för arbetet. Den nya stödformen bör alltså göra det möjligt att utan hinder av bidragsreglerna utforma verksamheten på det sätt som är lämpligast. Detta innebär att arrangörerna får ökad frihet att arbeta med utgångspunkt i sina egna behov och intressen.

I propositionen har betonats att befintliga kulturinstitutioner bör utnyttjas för projektarbete. Det bör sålunda ligga inom ramen för institutionernas reguljära verksamhet att ge stöd och service åt bildningsarbetet på kulturområdet. Utskottet delar denna uppfattning.

Utskottet tillstyrker den i propositionen föreslagna medelsanvisningen av 70 milj. kr. till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. Av detta belopp bör 2,25 milj. kr. ställas till länsbildningsförbundens förfogande för fördelning till föreläsningsföreningar och andra föreningar inom resp. bildningsförbunds verksamhetsområde för samma ändamål som nu gäller för bidraget till kulturprogram inom föreningslivet. Fördelningen av beloppet mellan länsbildningsförbunden bör bestämmas av Folkbildningsförbundet. Av vad utskottet nu anfört om länsbildningsförbunden och Folkbildningsförbundet följer att utskottet tillstyrker den i propositionen föreslagna lagen om ändring i lagen (1976: 1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande huvuddelen av det föreslagna anslagsbeloppet 70 milj. kr. uttalas i propositionen att det av tillsynsmyndigheten bör fördelas mellan studieförbunden med hänsyn tagen till de kostnader resp. studieförbund under de tre närmast föregående åren har haft för den avsedda verksamheten. En huvudprincip vid fördelningen inom studieförbunden bör enligt propositionen vara att avdelningarna erhåller en kostnadsram som står i proportion till de utgifter avdelningen under tidigare år har haft för verksamheten. Huvuddelen av de tillgängliga bidragen bör fördelas på avdelningarna utan föregående ansökan med precisering av verksamhetsplaner. Inom denna ram bör sedan avdelningen själv få planera och genomföra verksamheten i enlighet med sina värderingar och sina bedömningar av de lokala förutsättningarna.

Invändningar mot de i propositionen sålunda angivna fördelningsprinciperna har gjorts i motion 2049 av Olof Palme m. fl. (s). Motionärerna framhåller att bidraget liksom folkbildningsstödet i dess helhet i första hand skall främja en verksamhet som stärker folkrörelsernas arbete och vänder sig till kulturellt och utbildningsmässigt eftersatta grupper. En

fördelning av bidraget mellan studieförbunden enbart grundat på redovisade kostnader främjar inte en sådan utveckling. Motionärerna föreslår därför att arrangemang som anordnats i samverkan med medlemsorganisation eller annan organisation som studieförbundet stadigvarande samarbetar med ges en större vikt vid bidragsfördelningen. Motsvarande bör gälla arrangemang i glesbygd eller i samverkan med handikapp- eller invandrarorganisation. Tillsynsmyndigheten bör enligt motionen ges i uppdrag att utforma bidragsregler i enlighet med de i motionen anförda synpunkterna. Yrkande 4 i motionen innebär att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna för fördelning av anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m.

Vad som anförts i motionen har inte övertygat utskottet om att de av motionärerna antydda fördelningsgrunderna skulle ge ett för bidragssyftet värdefullare resultat än en fördelning enligt de i propositionen angivna principerna. Utskottet vill också framhålla att vad som sägs i propositionen ger utrymme för en viss flexibilitet. Mellan studieförbunden bör fördelningen sålunda ske "med hänsyn" till vissa tidigare kostnader, medan det i fråga om fördelningen inom förbunden anges att en fördelning i proportion till tidigare utgifter skall vara "huvudprincip". Utskottet anser inte att riksdagen bör göra det i motion 2049 yrkande 4 angivna uttalandet.

I propositionen uttalas att bidragsgivningen bör grundas på de faktiska kostnaderna. Detta förutsätter avgränsningar dels i fråga om vilka kulturaktiviteter som innefattas, dels i fråga om vilka kostnadsfaktorer som får räknas in. Utskottet har ingen erinran mot att vissa faktiska kostnader får utgöra bidragsunderlag och inte heller mot vad i propositionen anförts om avgränsning av aktiviteter resp. kostnader. Utskottet ansluter sig till förslaget i propositionen att bidrag för varje program eller projekt normalt bör utgå med högst 75 % av bidragsunderlaget med möjlighet till bidrag med 100 % i fråga om program och projekt som genomförs i stödområdena 3–6 eller som riktar sig till handikappade eller invandrare.

Utskottet vill i anslutning till det nu sagda framhålla vikten av att bidragsreglerna blir enkla och inte alltför detaljerade. De bör utformas så att handläggningsordningen blir smidig och samtidigt med beaktande av den på flera ställen i propositionen framförda synpunkten att bidragsmottagarna inom givna ramar bör ha stor frihet att själva bestämma hur mottagna bidrag skall användas.

I fråga om ansvaret för tillsynen av de statliga bidragen till folkbildningen betonas i propositionen att det finns fördelar och nackdelar med att ha detta ansvar samlat hos *en* myndighet resp. med att ha det delat mellan två myndigheter. I propositionen förordas det senare alternativet. Skolöverstyrelsen föreslås bli tillsynsmyndighet för det statliga stödet till studiecirkelverksamheten och för de bidrag som i huvudsak är ämnade att

stödja denna, medan statens kulturråd föreslås bli tillsynsmyndighet för det nya bidraget till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. I propositionen uttalas att denna ståndpunkt innebär en markering av att folkbildningen befinner sig i skärningspunkten mellan utbildningspolitik och kulturpolitik. Som särskilt betydelsefullt framhålls att kulturrådet får ett eget klart angivet ansvar för en viktig del av folkbildningen. Utskottet vill i detta sammanhang nämna att det enligt utskottets mening finns anledning att överväga om anslagsposten Kulturverksamhet i folkbildningen m. m. bör skiljas ut till ett självständigt anslag.

I motion 2065 av Hans Nyhage m. fl. (m) förordas att tillsynsansvaret knyts till en och inte till två myndigheter. Motionärerna har bl. a. framhållit att det i propositionen föreslagits en ännu starkare integration mellan studiecirkelverksamheten och den hittillsvarande kulturprogramverksamheten än vad folkbildningsutredningen tänkte sig. I motionen har också framhållits att huvuddelen av de aktiviteter som avses inrymda inom begreppet kulturverksamhet i folkbildningen m. m. ingår i den hittillsvarande cirkelverksamheten. Med endast *en* tillsynsmyndighet kommer man enligt motionärerna att utan tvekan få bättre överblick över den samlade verksamheten och därutöver säkerligen en administrativt och ekonomiskt fördelaktigare organisation.

Utskottet vill för egen del framhålla att den verksamhet som avses få stöd ur nu ifrågavarande anslagspost naturligt ligger inom kulturrådets verksamhetsområde och att det för rådet är värdefullt att få en överblick över densamma. Utskottet vill också betona värdet – även sett från riksdagens synpunkt – av en samlad överblick över de totala insatserna på kulturområdet. Det begränsade merarbete som en fördelning av tillsynsuppgiften på två myndigheter kan föranleda anser utskottet inte utgöra tillräckliga skäl mot en sådan uppdelning.

Utskottet ansluter sig därför i fråga om tillsynsansvaret till den uppfattning som uttalats i propositionen. Utskottet avstyrker alltså motion 2065.

Utskottet vill i detta sammanhang betona vikten av att tillsynsmyndigheten noga följer utvecklingen av nu ifrågavarande kulturverksamhet inom folkbildningen. Det finns anledning att därvid bl. a. uppmärksamma eventuella effekter både i fråga om kulturarbetarnas arbetsmarknad och i fråga om den kommunala bidragsgivningen.

Vad som anförts och föreslagits i proposition 127 och de med anledning av denna väckta motionerna 2030, 2043, 2049 samt 2063–2067 har inte gett kulturutskottet anledning till andra uttalanden än som framgår av det föregående. Sammanfattningsvis får utskottet tillstyrka mom. 1, 2 och 5 samt – såvitt gäller kulturutskottets verksamhetsområde – mom. 10 och 11 i hemställan i avsnitt 9 i propositionen ävensom anvisande av 70 milj.

Bilaga

kr. till bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m. Utskottet avstyrker motionerna 2049 yrkande 4 och 2065.

Stockholm den 7 april 1981

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Lars-Ingvar Sörenson (s), Olle Eriksson (c), Hans Alsén (s), Lars Ahlmark (m), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Bertil Hansson (fp), Elisabeth Fleetwood (m) och Ing-Marie Hansson (s).

Avvikande meningar

1. Principerna för fördelning av bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen m. m.

Georg Andersson, Åke Green, Tyra Johansson, Lars-Ingvar Sörenson, Hans Alsén, Catarina Rönnung och Ing-Marie Hansson (alla s) anför följande.

Vi delar den i motion 2049 uttalade uppfattningen att bidraget till kulturverksamhet inom folkbildningen m. m. liksom folkbildningsstödet i dess helhet bör användas så att det främjar en verksamhet som stärker folkrörelsernas arbete och vänder sig till kulturellt och utbildningsmässigt eftersatta grupper. Denna synpunkt bör vara avgörande när det gäller att fördela bidraget mellan studieförbunden. Fördelningen bör därför inte, som föreslagits i propositionen och tillstyrkts av utskottet, grundas enbart på redovisade kostnader. Vi tillstyrker motionärernas förslag att arrangemang som anordnats i samverkan med medlemsorganisation eller annan organisation som studieförbundet stadigvarande samarbetar med bör ges en större vikt vid bidragsfördelningen. Motsvarande bör gälla arrangemang i glesbygd eller i samverkan med handikapp- eller invandrarorganisation. Blivande bidragsregler bör utformas i enlighet med dessa synpunkter. Vad vi nu anfört innebär att vi instämmer i de synpunkter som i denna fråga anförts i motion 2049. Vi anser därför att riksdagen bör bifalla yrkande 4 i denna motion.

Bilaga

2. Tillsynsmyndigheten

Ingrid Diesen, Lars Ahlmark och Elisabeth Fleetwood (alla m) anför följande.

Ett av huvudsyftena med det nya bidraget Kulturverksamhet i folkbildningen m.m. är att möjliggöra en integration mellan cirkelstudier och andra aktiviteter, t.ex. förberedande av en utställning, ett musikarrangemang, en teaterföreställning, en bygdebeskrivning etc. Även eljest skall ett nära samspel mellan cirkelstudier och kulturverksamhet kunna äga rum. Mot den bakgrunden är det såväl administrativt som ekonomiskt olämpligt att två skilda myndigheter har att utforma föreskrifter, ge råd, utöva kontroll och i övrigt hantera det statliga stödet. Skolöverstyrelsen bör därför ges det samlade tillsynsansvaret för folkbildningen. Vi anser således att riksdagen bör bifalla motion 2065.

Kulturutskottet aktualiserar även frågan om anslagsposten Kulturverksamhet i folkbildningen m.m. bör skiljas ut till ett särskilt anslag. Enligt vår uppfattning bör detta ej tas upp till prövning innan erfarenhet har vunnits av den faktiska belastningen på denna anslagspost resp. anslagsposten för studiecirkelverksamhet. Eventuellt behövlig omfördelning mellan dessa anslagsposter skulle kunna försvåras av en uppdelning i skilda anslag.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1981